

נצור. לא לפירסום עד לאחר
השמעת הדברים!

הגנת הקציב מרד ראש הממשלה

נאום ראש הממשלה, ל. אשכול,
בכנסת, כ"ה באדר ה'תשכ"ד, 9.3.1964

אישי היושב ראש, כנסת נכבדה,

שלא כמנהגי בשנים קודמות אני מגיב הפעם לביח הקציב קטן.
אולם אף שהיגדתי במשך שנים בכנסת את תקציב המדינה, ואילו הפעם
אינני מדבר על מיליארדים, לא אקל ראש גם בחקציבו הצנוע של משרד
ראש הממשלה שאינו עולה אלא לסכום של פחות מ-16/2 מיליון לירות.

הסקירה הכחובה על פעולותיו הרי היא לפניכם. אהניד הפעם
את הדיבור על כמה בעיות עיקריות שאנו מנסים למצוא את פתרונן
במסגרת המשרד.

קודם כל משהו על המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, שעבודתה
כרוכה בבעיות המדע במדינה.

אפשר לשאול - והלא המחקר מתנהל כיום במדינה במוסדות שונים,
גם בחוץ מסגרת הממשלה וגם מחוצה לה. האם לא מוטב לנו שנקדיש את
מרבנו לפיתוח המוסדות הקיימים ולסיפוחם, ולא נקים ולא ניצור
מכשירים, ימא נרבה כמילות?

1912

Dear Sir,

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst.

in relation to the matter mentioned therein and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration.

I am, Sir, very respectfully,
Yours truly,
[Signature]

[Name]

[Address]

ובכן - לדעהי אין כל אסון אם אנשים ומוסדות רבים עוסקים באותה בעיה עצמה, בפרט - אם היא חשובה ודוחקת. במה דברים אמורים? - שכל אחד ואחד ניגש לפתרונה בגישה שונה. הרי אלפי אנשי מדע חוקרים למשל, את מחלת הסרטן, ואין איש קובל על הכפילות שבדבר. אם יש קובלנה, הרי היא זו: שעדיין לא נמצאה התרופה.

הבעיה איננה, איפוא, הכפילות אלא התיקשות, התיאום והאירגון. אין דע בכך, שחוקרים שונים - או אף מוסדות שונים - עוסקים באותו עניין עצמו. ובלבד שיידע כל אחד ואחד מהם מה נעשה אצל חברו, מה הישיג הוא, כדי שלא יחזור כל חוקר על מה שכבר נעשה במקום אחר.

וכאן, כאשר אנחנו מדברים על הכנון ועל קישור, כבר נגענו באחד המוסדים העיקריים של עבודת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח.

הינה, אחת הפעולות החשובות שמועצה זו ביצעה הטנה היא גיבוש חוכניה ארצית להפעלת מחקר לפיתוח התעשייה. את חשיבות הדבר אינני צריך להסביר לכם, חברי הכנסת. עצם רמת המחקר במדינה גבוהה למדיי. השאלה המכרעת היא ניצול התוצאות למען המשק.

בחקלאות, למשל, יש לזה מסורת. החקלאות הישראלית התבססה על מחקר ולמדה להשתמש בתוצאותיו. די אם אזכיר את אקלומו של הבקר ההולנדי בארץ סובטרופית, את התפתחות המדגה, את גידולם של עצים טרופיים, ירקות חורף, אם איקלום סלק הסוכר בעונה מתאימה ועוד ועוד, כדי שתראו עד כמה קלטה החקלאות שלנו את השגי המחקר והפכה אותם להשגי משק.

... of ... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

לא כן בתעשייה. אם יש דוגמאות בתעשייה לקליטת מחקר חדש, הרי הן בעיקרן דוגמאות של תעשייה הקטורה בחקלאות כגון: ייצור המבוטס על הדריס, ייצור דשנים וכדומה.

לפי חוכמיה של המועצה, שקיבלנו אותה ושכבר התקדמנו בהגשמתה, דאגנו קודם כל לכך ששמע הנעשה בעולם יגיע לידי התעשייה. הקימונו את המרכז לאינפורמציה מדעית וטכנולוגית, ועוד.

כדי שתעשייה תיהנה מתוצאות המחקר, חייבת היא עצמה לעסוק בו. לכן יצרנו את הקרן לייזום מחקרים, המסמנת מחקר בתוך התעשייה.

אנו מתכוונים להפעיל גם חברה לניצול המצאות שמתפקידה לממן את הפיתוח הסופי.

קיבלנו את המלצת המועצה להקים מרכז למחקר תעשייתי, החייב לראות את ייעודו בקידום התעשייה, בשיפור תהליכיה וביצירת תהליכי ייצור - ומוצרים חדשים. אנו מנסים לגייס לכך את עזרת האו"ם, ואני מקווה שנצליח להקימו עוד השנה.

חשוב שנדע שלא נוכל להיות סמוכים בעניין זה על שולחנט של אחרים. מי שמבקש לקנות היום ידע בשוק, אינו קונה אלא ידע מיומן. וכי איזו תעשייה תיפרד מן הידיעות שנקנו לה בעמלה בטרם תנצל אותן היא עצמה? גדולה מזו. גם לגבי מחקר בסיסי אי-אפשר לחיות על חשבון הנעשה אצל אחרים; וזה הכלל: כדי שנוכל לקלוט ידע, צריך לקיים מחקר.

The first of these is the fact that the...
not the...
...

The second of these is the fact that the...
...

The third of these is the fact that the...
...

The fourth of these is the fact that the...
...

The fifth of these is the fact that the...
...

The sixth of these is the fact that the...
...

מחוץ להחומי ההיכנון, התיאום וההדרכה, חרשו לי להזכיר עוד יסח אחד בפעולת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח. אני מתכוון לייזומס, לאירגונם ולניהולם של מפעלי מחקר הדרושים לנו במישרין במפעלינו ההתיישבותי ובפיתוח הארץ.

במכון לחקר הנגב באר-שבע נסתיימו לא מכבר המחקרים על אפשרות ניצול מי החהום המלוחים שבנגב. שיטה חדשה פותחה ע"י החוקרים שם, ועכשיו נעשה ניסיון, שיימשך כשנה, כדי להיווכח אם אמנם תאפשר לנו, שיטה זו לנצל את כל מי החהום המלוחים המצויים בנגב בקנה מידה גדול ובחנאים ממשיים, ולא רק במעבדה.

המכון חוקר מה הם החנאים הטובים ביותר לאיקלום אנשים בהנאי מדבר. י"ך אפשר למרוד את מידת איקלומם.

פעולה רבה נעשית שם לחקר השפעת המלח והיובש על הצמחים ונעשים ניסיונות לאקלם בנגב צמחים שהצליחו במדבריות העולם. אזכיר כאן עוד את העבודה על ניצול אנרגיית השמש, שנעשתה גם במכון זה וגם במעבדה הישראלית לפיסיקה. חשיבות משנה נודעת לכך מצד הסיוע לפחרון בעיותיהם של יישובים קטנים ומנותקים ממקורות כוח אחרים.

חלק גדול מן הדברים הללו הם ענפי מחקר שבהם יכולים אנו אולי לתרום לקידום המדע בעולם, לא רק תרומה ממשית אלא גם תרומה סגולית; כלומר תרומה שאיש לא ייטיב לתרום מאיהנו, תרומה

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
57 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607

TO: THE DIRECTOR, NATIONAL BUREAU OF STANDARDS
430 RICHMOND AVENUE
WASHINGTON, D. C. 20535

FROM: DR. J. H. GOLDSTEIN
57 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607

SUBJECT: X-RAY FLUORESCENCE SPECTROSCOPY
OF METALS
I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th of June, 1964, regarding the above mentioned subject. The information you have provided is being reviewed and a reply will be sent to you as soon as possible.

Very truly yours,
J. H. Goldstein

ראשי לא נחלץ לה מלבדנו.

בבואנו להרחיב ולספח פעילות זו נחקלים אנו בכמה וכמה בעיות.

ראשית, נחוצים עוד חוקרים שיקדישו זמנם ומאמציהם למחקר לטובת המדינה. קשה להשיג את החוקרים האלה כיום. מטגרת ממסלתית איננה, בנוהג שבעולם, מרכז המשיכה הטבעי ביותר לחוקרים ולאנשי מדע. והמדובר לאו דוקא בחנאי שכר. לא תמיד מיתרגמת ההכרה בחשיבות המחקר לרשות המדינה לתודעה של ערך החוקר בשרות המדינה. ממסלה אינה נוחנת פרופסורות. כללי מינהל ציבורי נגזרים לפי אמת מידה משלהם.

יש למצוא את הפתרון גם להקמת עבודה של אנשי מדע וטכנולוגים המסוגלים לא רק לחקור אלא גם לנהל מחקר.

והדיון לי, חברי הכנסת הנכבדים, להעיר עוד הערה אחת לסיום הפרק הזה.

בשטח המחקר, בוודאי יותר מאשר בשטחים אחרים, אין אנו עם לבדד ישכון ובגויים לא יחשב. הבעיות הפוקדות עתה עמים בעולם כולו לא יפסחו גם עלינו. המקום המרכזי שרכש המדע והמחקר בעולם

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is too light to transcribe accurately.

כולו יחייב בסופו של דבר גם אותנו כשם שהוא כבר מחייב אחרים, לחשוב על אספקט המדע והמחקר, בכל בעיה העולה לדיון. אם כיום מיוצג האספקט של עניני חוץ בכל דיון העולה על שולחן הממשלה, הרי בוודאי לא ירחק היום שגם האספקט המדעי והמחקרי של כל בעיה יצטרך לבוא לכלל ביטוי.

פרושו של דבר אוליי הפקדה זו מיוחד על עניני המדע והמחקר בארץ, כדוגמת מדינות אחרות.

הבעיות הכרוכות בדבר אינן פשוטות כלל ועיקר. בוודאי ייערך גם אצלנו אוחו ויכוח שנערך עכשיו - למשל - באנגליה, מה מקומו של החינוך הגבוה, בין המשרד המטפל בעניני חינוך לבין השר המטפל בעניני מדע. בוודאי תישאל השאלה באיזו מידה כדאי לרכז תחת גג אחד פעולות הנעשות כעת במסגרת משרדים שונים.

כל הדברים הללו לא ייפתרו במחי יד אחת ואף לא ביום אחד. אולם ברבות הימים בוודאי שלא נוכל להתחמק מן הצד העקרוני של הבעיה, מייצוגו של המדע והמחקר בכל דיון רציני על בעיות הארץ, העם והמדינה. ואם יקום משרד למדע, הרי שהמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח ההווה את גרעינו היסודי.

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

חברי הכנסת,

ברצוני לעבור עתה לשטח אחר והוא פעולת הממשלה בקרב הסיערסים.
לפני כשנתיים היתה לי הזכות להודיע על "תרכנית חמש השנים לפיתוח
הכפר הערבי והדרוזי". כמה גילגולים עברו על התרכנית הזאת. תחילה
היה היקפה 55 מיליון ל"י. בשלב זה מדובר על 70 מיליונים, ועוד
היד נסויה.

עכשיו משנכנסנו לשנת התקציב השלישית לביצועה, יש לנו מד-
התקדמות ממשי, שנוכל לקבוע לפיו - בכלכלה, בתרכניות פיתוח,
בחינוך - מה הושג ומה כברת הדרך שעדיין עלינו לעבור.

התרכנית, וכל מערכת מעשינו בקרב האזרחים הערביים והדרוזיים,
בנויות על מתן עדיפות לתשתית החברתי והמשקי, אינפראסטרוקטורה בלע"ז:
כבישים, מים, חשמל וחינוך.

ממש באותה שעה, כשישבה ועידת פיסגה ערבית על המדוכה איך למנוע
מים מאדם, מאדמה ומבהמה בישראל, ממש באותו שבוע עצמו, חנך סר-
החקלאות שבי מפעלי מים שיביאו מים זורמים זו הפעט הראשונה,
(אולי הייתי אומר בפעם הראשונה אחר אלפיים שנה, אבל גם אז לא היו),
לתוך אלפי בתים ערביים בכפרים נוספים.

8/..

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs, but the characters are too light and blurry to be transcribed accurately. There are two dark circular marks on the left side of the page, likely from hole punches.

מתוך 104 כפרים ערביים שהיו בשטח המדינה עם הקמתה, לא היו
מים זורמים אף באחד מהם. כיום יש מים זורמים ביותר מחציים. זו
רק דוגמא אחת ויהיה המשך לכך.

לעיני כולנו עומדת דמותה של האישה הערבית הסוחבת מים על
ראשה. מפעלי המים משחררים אותה מן העמל המפרך הזה. אולי יבוא,
בעקבות ההקלה הממשית, גם שידוד מערכות חברתי שיקרב את האישה
הערבית למעמד שווה זכויות.

יאמרו הדברים באוזני נשים רבות ערביות הנרשאות עיניהן למעמד
הראוי לאישה בת דורנו במדינה מתקדמת. בקוה כי לא ירחק היום בו
יתנו, האישה הערבית והנוער הערבי שוחר הקידמה, את ידם לעיצוב
חברה חדשה בה תשוחרר האישה מעמלה המפרך ומנחיתות חברתית ותרבותית
גם יחד.

וזאת רק דוגמא אחת מיני רבות שבהן משתלבות הפעולות הכלכליות
והחברתיות זו בזו. כך מפתחת הכלכלה את החברה, והחברה - את התרבות,
דחיפה ועידוד ניתנו לחברות כלכליות ולגורמים שונים לעשות למען
פיתוחו של הכפר הערבי. כך למשל פיתח את פעולותיו הבנק הערבי הישראלי.
חברות פיתוח בשיתוף הון יהודי-ערבי נירתמות לשיכונים ולהקמת מפעלים.

9/..

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is too light to transcribe accurately.

בעקבות חברות צבוריות נכנסות עתה לפעולה זו גם חברות פרטיות
הסבקות להקים מפעלים שונים.

אני חייב לומר כאן דברים אחדים על פעולתה של לשכת היועץ
לעניני ערבים ודרוזים במשרד ראש-הממשלה.

אינני מתכוון לומר כי לשכת היועץ היא העושה את כל הדברים הללו.
מבחינת התקציב, תמצאו, למשל, את הסכומים הנוגעים למפעלי הפיתוח
שונים בתקציבי המשרדים הנוגעים בדבר. הם העושים את הפעולה.
וברצוני להביע כאן הערכה למאמץ שהסקיעו ולהישגים שהעלו.

תפקידה של לשכת היועץ היא לתבוע, להפעיל, להדריך, לעודד
לעזור בתיכנון ולתאם.

היועץ מסה אוזן לתביעות, לטענות מדורגות ואמיתיות גם יחד. הוא
המגייס את תמיכת ראש-הממשלה בדרישות שיש להן צידוק.

בנאומי בכנסת ב-21.10.63 היתה לי ההזדמנות להרחיב את הדיבור על
התוכנית לפיתוח הגליל. זהו מפעל פיתוח לכל הגליל, יהודים ובני
המיעוטים גם יחד, אלה היושבים בו ואלה שייחרוספו אליהם. זוהי
בשורת ישועה לנשכחים מאין דרכים, תאורה ומים.

הפיתוח יקיף את הישובים הקיימים ואת היישובים שיבואו. הוא
יתפסם על החקלאות, על המלאכה ואולי גם על החרושת, אם אך יהיו התושבים
מסוגלים ומוכנים לקולטה.

10/..

1870

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

מה שהייתי רוצה להטעים עכשיו הוא שהנסיון שנרכש, למשל, בחבל לכיש, או באזורי התיישבות אחרים עומד עכשיו לרשות התוכנית לפיתוח הגליל על בעיותיו הקשות.

כולנו זועזעו טמכת החצבת שהוכר בה ילדי כפר גלילי אחד. ולא רק מסום סמתו ילדים נחרדנו. כל אחד מאתנו שהוא אב לבנים ולבנות אינו זקוק למילים כדי להסביר זאת. מות ילדים היכה גם בישובים אחרים, גם ישובים יהודיים. אלא שבמקרה זה, עברו ימים רבים עד שבכלל נודע הדבר, עד שחודש הקשר עם הכפר המנותק מאין דרך.

את הכבים יכולים אנו לסלול. סלפון יכולים אנו להתקין. חובתה של הממשלה לדאוג שתנאי החיים בכפרי ישראל, עבריים, ערביים, דרוזיים, - בכל הכפרים - לא יפגעו מחמת ביותוק. אולם אין אנו יכולים לבטא דאגה זו אלא ביצירת הכלים, החיבוך וההתקדמות החברתית חייבים להכשיר את האדם שיסתמס בהם לרווחת ביתו ולסובת הכלל, או אף שיתגבר על חוסר כלים.

הרבה תלוי בקליטת המאמצים שלנו על-ידי האוכלוסיה עצמה. יש איזה פרוש עממי על הפסוק, "ד' יילחם לכם ואתם תחריסון". הפרוש הוא - ד' ייתן לכם לחם, אולם אתם חייבים לחרוש.

הבעיה כאן היא עידוד היוזמה בקרב אוכלוסיית הכפרים הערביים והדרוזיים עצמה. אם עדיין לא הישגנו את כל הדרום, למשל, באירגון טוביציפאלי של היישובים הללו, הרי זה לא מסוים שהממשלה לא ניסתה לעשות כל מה שביכולתה. מחובתי לפנות בדברי אל יושבי הכפר הערבי והדרוזי, אין להסליך את כל היהב על הממשלה לבדה. לשם פיתוח דרוסה התפתחות. דרוסה נכונות מאורגנת לעזרה הודית ועצמית של התושבים, לא פחות מאשר החלטות של מתכננים. לא דיי שהפרה רוצה להיניק. צריך שהעגל יהיה מסוגל ליבוק.

אם לא יבוא המסד החברתי בקרב הכפרים עצמם, תכבד עלינו המלאכה מאוד. וייאמר כאן לדור הצעיר המתחנך לפי מושגים של מדינה חדשה, שלא יתבייש בכפרו ולא ייסוש אותו. על הנוער הערבי המסכיל להפנות את פניו אל העם ולהטות שכם כדי להעלותו ולטלבו שילוב באסן בחיי המדינה.

פעולה נוספת הקרובה לנושא זה, והמיועדת להעלאת רמת ההוראה בקרב המיעוטים, היא תחילתם של שידורים לבתי-ספר בערבית. אני מקווה שבגיע לכך בקרוב, וגם התלמיד הערבי ייהנה מן הברכה של העשרת הכלים העומדים לרשות בית הספר.

לפני כשבוע, הונחה אבן יסוד לבית מדרש לסירים ערביים. במועצה לתרבות ולאמנות פועלת ועדה לענייני מיעוטים הדנה בדברים כמו ספרות, סילגות, העשרה הודית יהודית ערבית בנכסי תרבות ועוד.

ובקשר לכך לא הייתי רוצה לפסוח על פעולה אחת של לשכת הירעץ לענייני ערבים והיא עידודם של מכשירי קירוב בין שני העמים, אם זאת מגמה מזרחית בבתי ספר, אם אלו השתלמויות, אם זאת הפגשת נוער מבין שני העמים ובקורה להמטך לכך.

ולא אוכל לסיים פרק זה בדברי בלי להעלות נקודה החוזרת ועולה בכל דיונינו בתחום המיעוטים, אולם למרות זאת (ואולי דווקא משום כך) צריך שהדברים ייאמרו. כוונתי לעניין הממשל הצבאי, לפני כחמישה חודשים נכנסו לתוקפם התיקונים שביטלו את הצורך ברשיונות תנועה לגבי כמעט 90% מן התושבים שבאזורי הממשל. מעשה זה הולם מה שאמרנו כל השנים: אין הממשלה רואה את קיומו של הממשל הצבאי כמטרה בפני עצמה. זהו אמצעי הכרחי לבסחון המדינה, אנו מקווים, כי התפתחות החיים תוכיח, כי התמורה הגדולה שחוללנו הייתה לטובת המדינה ובסחון כל יושביה, במידה שיאפשרו זאת תנאי הבסחון, במסך בצמצום מהגבלות באזורי הממשל הצבאי.

חברי הכנסת,

אמיתי בראשית דבריי כי תקציב משרד ראש-הממשלה הוא קצת פחות מ-16 וחצי מיליון לירות. כשלים מן הסכום הזה הוא תקציב לענייני תיירות. כבר בשנה שעברו היו הכנסות התיירות $8\frac{1}{2}\%$ מהכנסות היצוא של המטק, וזאת מלבד חברות התעופה והספנות הלאומית שלנו. התיירות היא הראשונה בין ענפי היצור לגבי הערך המוסף שלה - 73%.

14/..

התפתחות רבה עברה על התיירות בכלל, ובעיקר בארצות אירופה, התפתחה תיירות נוער רבתי. וההתחרות באגן הימ התיכון המזרחי היא גדולה מאד. יש עמים אחרים, שאין להם בעיות ביטחון חסרות כל-כך, שאין להם בעיות התיישבות ופיתוח, והם יכולים להקדים אמצעים גדולים הרבה יותר לסטיכת תיירים; ממרדעות ועד פיתוח בפנים הארץ, עלינו לעמוד בהתחרות זאת, וחברת התיירות עושה בענין זה כמיטב יכולתה.

נזכיר כאן עוד את שיתוף הפעולה של חברת התיירות עם גורמים מקבילים בארצות אחרות ואת הופעתה הגוברת כגורם מיעץ למדינות ידידותיות. ויתכן שיש מקום לחוק תיירות, שבמסגרתו יוכלו לפעול כיאות ולהתפתח ענפי התיירות השונים.

יש גם בעיה של הוזלת הנסיעה לארץ בפועל ממש. לאור נסיון החודשים האחרונים צריכים אנו לבדוק בדיקה מתמדת אם די התקדמנו בענין זה. יש, כידוע לכם, הילוקי דעות בעניין כמו סיסות שכר, ועניין זה עומד לבדיקה מחדש, לאור הנסיון של עובת התיירות האחרונה.

בשטח אחר של עידוד תיירות עממית התקדמנו לא מעט, וזהו איכסון זול, כגון במחנות נופש, בבתי הארחה בקיבוצים ובאכסניות. נוער, התקדמות בשטח זה בולטת כמובן הרבה פחות לעין מבניית מלונות פאר ולכן גם מדברים עליה פחות. אולם היא מצוייה.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is too light to transcribe accurately.

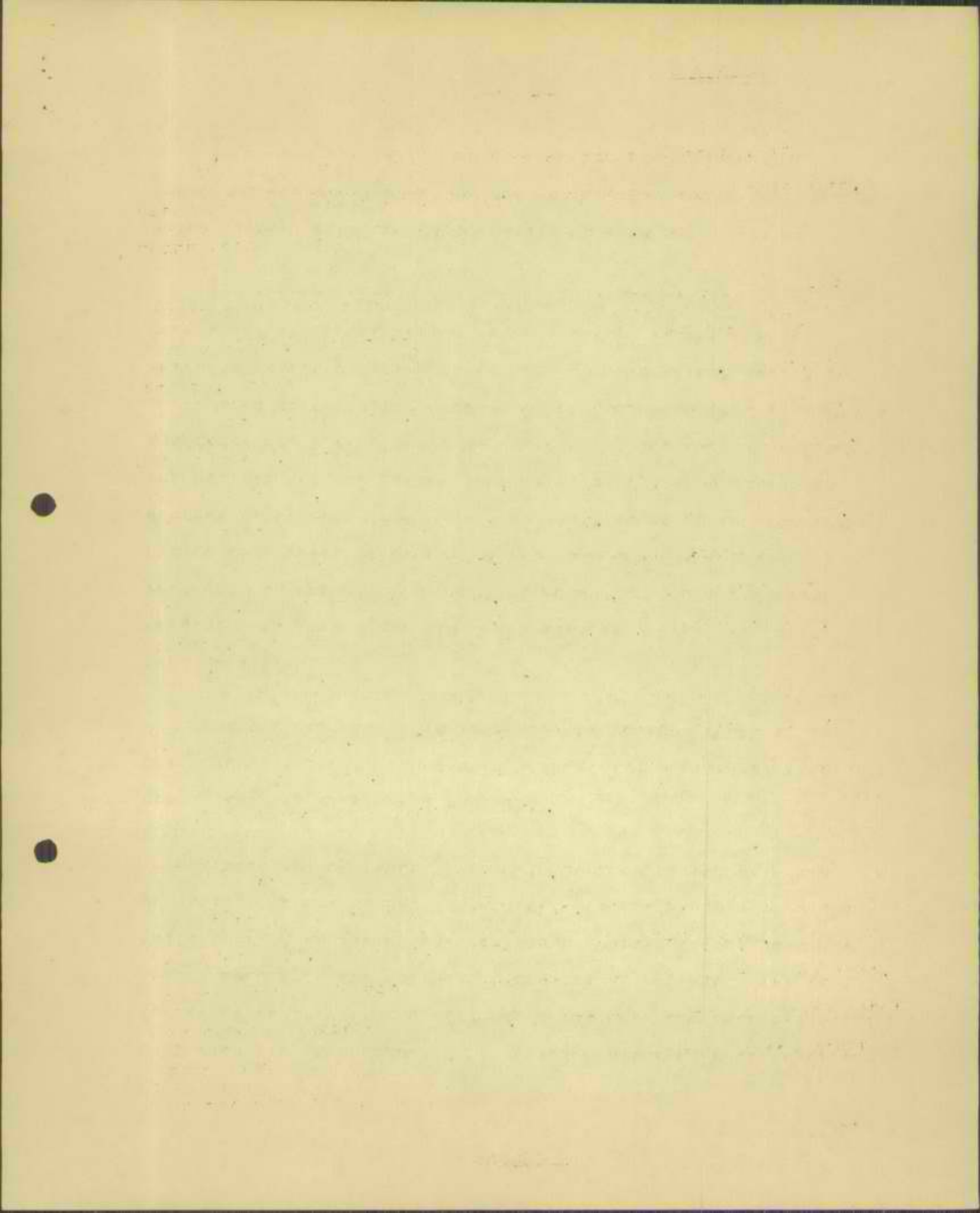
בתוך דיון כזה על הצד המסקי והאירגוני של התיירות, אל לנו לשכוח דבר שהוא, אולי, העיקר: את התיירות כמבצע הסברה אדיר, הסברה ציובית והבאת דבר המדינה לעולם גם יחד.

קשה להעלות על הדעת שיש אמצעי אחר שיוכל להסתרות עם התיירות כמכשיר הסברה. כולנו יודעים על בעיות העלייה של יהודי ארצות הרוחה. העלייה סטס אינה גדולה אולם התיירות גדולה. אולי, כך על כל פנים עלינו לקוות, תהיה התיירות לרבים מהם הגטר לעלייה, להם ולבניהם. איני יודע אם את כולנו החכים אורה של ארץ-ישראל. אבל אולי יש בו, כפי שאומר השיר, "איזה מסתו", מסתו הסטאיר את אותותיו ביהודי הבא לכאן, הרואה את הארץ, את אנשיה ואת מפטיהם. אבל גם לגבי התייר שאינו יהודי, אין דומה מראה עיניים למסמס אוזניים. כל הסברה, כל פרסומת, כל הוצאה, כל מודעה בעיתונים גדולים, אינם יכולים להסתרות לשבוע אחד, לא, אפילו ליום אחד, בתוך הארץ עצמה.

כמו בכל שנה, נפתחו גם השנה לתיירים ולאזרחי ישראל גם יחד גנים לאומיים חדשים. עם התפתחות הפעולה הזאת, הוקמה עכשיו רשות הגנים הלאומיים וזהו מאורע בטסה זה.

לעניין זה, של שיפור גוף הארץ, צמוד דבר שימורם של אתרים היסטוריים. בודאי סומעים אתם, כמוני, ערב ערב, בחדשות השפה תשע ב"קול-ישראל", את התחזית המיוחדת למסלחת החופרת במצדה, קשה שלא להתרגש כאשר מגלה לנו את החופרים בראשותו של הפרופסור יגאל ידין, את חמורות ארמונותיו של הורדוס, על ציורי הקיר ועל הפסיפסים שבהם; כאשר נזרק אור על אורח חיהם של הקנאים ועל מציאות החיים היהודיים של ימי הבית השני.

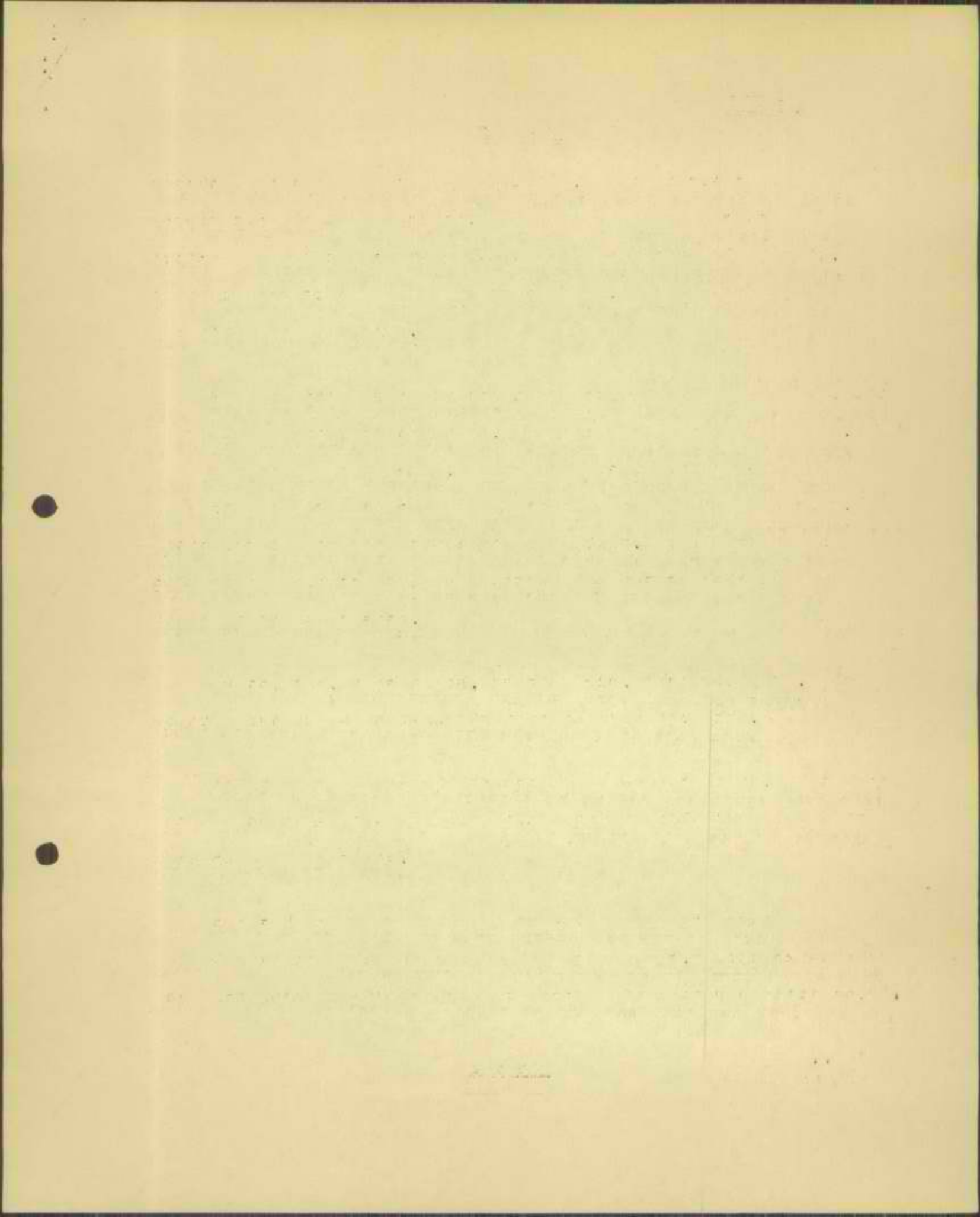
המגילות התנכיות והאחרות שנמצאו במקום, מגלות לעינינו את ספרות התקופה ואת חייה בפנים חדשות. כך מתחזקת החוליה שבינינו לבין מצדה; מטעמותה הסמלית לגבי דורנו עלתה מחדש ב"מצדה" של למדן, וקומץ נאמנים דבקו במקום עצמו לפלות אליו, לחוקרו ולטפחו, עד שבא מועד החטיפה הגדולה.

אולם לא רבים מתארים לעצמם במה כרוכה חטיפתו של אתר כזה, בכל חשיבותו הארכיאולוגית והלאומית. כל זמן שהיתה מצדה מכוסה עפר, לא היה צורך לדאוג לשמירתה. העפר שמר עליה, כעת חייבים אנחנו בשמירתה והפעולה לשיפור המקום ולשיפורו בעטת בד בבד עם חטיפתו. סכומי כסף גדולים וזמן ידרשו להשלמת המלאכה. נשתדל למצוא את הכסף ונקוה שהציבור יבין אף אם יהיה צורך להוקיר רגלי מבקרים ממצדה עד סייכון השימור.

כאמור, זהו, חברי הכנסת, רק מנחר קצר, מעין אפס קצהו, מכל מכלול הבעיות שמסרד ראש-הממשלה מוצא את עצמו עוסק בהם.

ובכלל זה לא נגעתי כלל במעשיו של ראש-הממשלה עצמו. פעולותיו שלו מובנות אולי יותר בהקשר של פעולת הממשלה כולה ולא של פעולות מסרד ראש-הממשלה דווקא.

הקושי להקיף את בעיות מסרד ראש-הממשלה בסקירה כזאת נובע מאופיו המיוחד: שאר המשרדים יש להם נושא עיקרי, מסרד ראש-הממשלה הוא מעין צרור של יחידות שאין מן ההכרה שיהא בינו קשר ענייני וטבעי.

אולם כמעט לכולם יש יסוד משותף: אלה הן יחידות כלל מטרדיות, הן מטרות את כל מטרדי הממשלה או את קצתם, אם זה תכנון כלכלי או סיוע סכני, סטטיסטיקה, הסברה, גנזך המדינה, או "קול-ישראל", שביחס אליו אנו עומדים בשלב מתקדם של הקמת רשות השידור.

אולי אפשר להוציא מכלל זה את היחידות העוסקות בתיירות במישרין או בעקיפין, אולי אין סיבה ארגונית לצרופן למטרד ראש-הממשלה דווקא, אף כי יש לכך סיבות ענייניות ומעשיות מסכנעות, על-כל-פנים נדמה לי שאין לנו להתחרט על כך. נמצאו במטרד ראש-הממשלה יוזמה, העזה, כושר מעשה והתמדה שהעלו את התיירות לאחר מענפי ההסברה והמסק החשובים ביותר במדינה. במקרה זה בוודאי לא המדרס עיקר אלא המעשה.

וכ"עולה חדש" (יחסית) במטרד ראש-הממשלה, אולי מותר לי לומר, שיש בזה משהו אופייני, המטרד מסרב, תמיד סירב, לשקוט על סמריו ולסקוע בטיגרה, הוא תמיד מוכן להיחלץ למסימות חדשות, רעיונות, מבצעים ומפעלים זכו לא פעם לדחיפתם הראשונה - או אף לגאולתם - במטרד זה.

יוזם, סתסיס, דוחף, עושה צבת ראשונה, עומד בפרץ בתנופת העזה - כזהו מטרד ראש-הממשלה וכזה הוא צריך להיות.

בצור! לא לפירסום עד לאחר השמעת הדברים!